

1. 10. 2024

ID: 118611

Exekuce

Exekuci prodejem zástavy nelze zastavit podle § 268 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu z důvodu zániku zástavního práva oprávněného k zástavě podle části ustanovení § 41 zákona č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (ve znění pozdějších předpisů), která byla zrušena nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 28. 5. 2024, sp. zn. Pl. ÚS 31/21.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 2621/2020-251 ze dne 31.7.2024)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněného TRINITY BANK a. s., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. T.K., advokátem se sídlem v O., proti povinné České republice - Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových v P., pro 6 658 861,04 Kč s příslušenstvím prodejem zástavy, o návrhu povinné na zastavení exekuce, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 55 EXE 1183/2019, o dovolání oprávněného proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. února 2020, č. j. 51 Co 44/2020-124, tak, že v dovolacím řízení se pokračuje. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. února 2020, č. j. 51 Co 44/2020 -124, se mění tak, že usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. října 2019, č. j. 55 EXE 1183/2019 -72, se mění tak, že návrh povinné na zastavení exekuce se zamítá. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 8. ledna 2020, č. j. 55 EXE 1183/2019-99, se zrušuje.

Z odůvodnění:

1. Návrhem doručeným soudní exekutorce dne 2. 8. 2019 se povinná domáhala zastavení a odkladu exekuce vedené na základě pověření Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. 7. 2019, č. j. 55 EXE 1183/2019-54, soudní exekutorkou Mgr. Pavlou Fučíkovou, Exekutorský úřad Ostrava, se sídlem v Ostravě, Slévárenská č. 410, pod sp. zn. 24 EX 450/19, podle pravomocného a vykonatelného usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 16. 6. 2017, č. j. 10 C 263/2016-48, jímž byl k uspokojení pohledávky oprávněného za dlužníkem TVARPROFIL s. r. o. ve výši 6 658 861,04 Kč s úrokem z prodlení ve výši 36 % p. a. z částky 5 488 000 Kč od 1. 10. 2016 do zaplacení, úrokem z prodlení ve výši 36 % p. a. z částky 154 215,26 Kč od 1. 10. 2016 do zaplacení a úrokem z prodlení ve výši 36 % p. a. z částky 4 000 Kč od 1. 10. 2016 do zaplacení, podle smlouvy o úvěru reg. č. 111002320900US ze dne 9. 12. 2011, nařízen soudní prodej zástavy (v té době ve vlastnictví zástavního dlužníka R. L.), a to pozemku parc. č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je stavba rodinného domu č. p. XY, pozemku parc. č. XY - orná půda, pozemku parc. č. XY - trvalý travní porost, vše v katastrálním území a obci XY, zapsaných v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště XY, na LV č. XY (nyní na LV č. XY) [dále jen „předmětné nemovitosti“]. Návrh zdůvodnila zejména tím, že předmětné nemovitosti nabyly na základě rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 3. 2018, č. j. 33 T 6/2017-1882, kterým byl předchozímu vlastníku předmětných nemovitostí R. L., ve vztahu k němuž tento rozsudek nabyl právní moci dne 19. 6. 2018, uložen podle § 66 odst. 1 a 3 trestního zákoníku trest propadnutí majetku, a to v rozsahu zahrnujícím předmětné nemovitosti, že podle § 41 zákona č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZMČR“), pokud stát nabyl majetek způsobem uvedeným v ustanovení § 13, tj. také

rozhodnutím příslušného orgánu, dluhy předchozího vlastníka na stát nepřecházejí a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyt, okamžikem přechodu na stát zanikají, a že tedy zástavní právo váznoucí na předmětných nemovitostech ve prospěch oprávněného ze zákona zaniklo dnem přechodu vlastnického práva na stát, tzn. dnem právní moci rozsudku, tedy dnem 19. 6. 2018.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 usnesením ze dne 9. 10. 2019, č. j. 55 EXE 1183/2019-72, rozhodl, že exekuce se zastavuje, a uložil oprávněnému povinnost nahradit povinné náklady řízení a soudní exekutorce Mgr. Pavle Fučíkové náklady exekuce, jejichž výše bude určena v samostatném usnesení. Při posuzování návrhu povinné na zastavení exekuce soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 3. 2018, č. j. 33 T 6/2017-1882, bylo (mimo jiné) rozhodnuto tak, že R. L. byl uložen trest propadnutí majetku, konkrétně předmětných nemovitostí, že toto rozhodnutí nabylo právní moci ve vztahu k R. L. dne 19. 6. 2018 a že právní účinky zápisu o přechodu vlastnického práva na povinnou nastaly ke dni 15. 2. 2019 a zápis byl v katastru nemovitostí proveden dne 12. 3. 2019. Soud prvního stupně se ztotožnil s argumentací povinné a její návrh na zastavení exekuce shledal důvodným. Podle názoru soudu prvního stupně v důsledku uložení trestu propadnutí majetku zástavnímu dlužníkovi R. L. došlo dne 19. 6. 2018 k nabytí vlastnického práva k předmětným nemovitostem povinnou podle § 13 odst. 1 a 3 ZMČR a podle § 41 ZMČR zástavní právo oprávněného k takovému majetku „zaniklo okamžikem přechodu“. Vzhledem k tomu, že žádný právní předpis neupravuje, že by nemovitá věc „zatížena zástavou“, ať již vznikla před okamžikem spáchání trestného činu, nebo vznikla až po jeho spáchání, nemohla být postižena trestem propadnutí majetku, došlo podle názoru soudu prvního stupně k nabytí vlastnického práva povinnou a k zániku zástavního práva oprávněného k tomuto majetku v souladu se zákonem. Soud prvního stupně neshledal žádný rozpor § 41 ZMČR s ústavním pořádkem, proto věc nepředložil ve smyslu § 95 odst. 2 Ústavy České republiky k rozhodnutí Ústavnímu soudu, jak žádal oprávněný. Jednání státu podle mínění soudu prvního stupně nelze považovat za jeho selhání a zneužití práva, když stát nenese odpovědnost za chování osob a páchaní trestné činnosti. Soud prvního stupně dodal, že R. L. se dopustil zvláště závažného zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1 a 3 trestního zákoníku (ve znění účinném do 30. 6. 2016) a že v souladu se zákonem byl odsouzen a byl mu uložen trest. V jednání státu tak nelze spatřovat žádnou účelovost, ale akt výkonu veřejné moci, který vychází ze základních funkcí a principů trestního práva. Cílem státu v trestním řízení nebylo a ani nemohlo být učinění zásahu do práv oprávněného. Soud prvního stupně uzavřel, že zánik zástavního práva oprávněného nastal ze zákona a že na straně povinné nelze shledat žádné porušení její povinnosti, na jehož základě by po ní mohla být požadována jakákoliv náhrada, a podle § 268 odst. 3 občanského soudního řádu ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu zastavil exekuci z důvodu zániku zástavního práva.

3. Usnesením ze dne 8. 1. 2020, č. j. 55 EXE 1183/2019-99, Obvodní soud pro Prahu 2 rozhodl, že náklady soudní exekutorce Mgr. Pavly Fučíkové se určují částkou 6 655 Kč a že náklady povinné se určují částkou 300 Kč.

4. K odvolání oprávněného Městský soud v Praze usnesením ze dne 28. 2. 2020, č. j. 51 Co 44/2020-124, potvrdil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. 10. 2019, č. j. 55 EXE 1183/2019-72, a rozhodl, že oprávněný je povinen nahradit povinné náklady odvolacího řízení ve výši 300 Kč. Ztotožnil se s argumentací soudu prvního stupně a odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1617/2009, ve kterém Nejvyšší soud uzavřel, že stát neodpovídá za škodu vzniklou zástavnímu věřiteli z toho důvodu, že rozsudkem trestního soudu dojde k propadnutí věci státu, neboť zde absentují předpoklady plynoucí z ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb. (výkon práva státu v oblasti trestního práva představovaný plněním úkolů trestního soudnictví a spočívající ve vyslovení propadnutí věci státu nemůže být pojmově považován za protiprávnost). Návrh oprávněného na předložení věci Ústavnímu soudu ke zrušení ustanovení § 41 „odst. 1“ ZMČR neshledal odvolací soud důvodným s tím, že Ústavní soud se tímto ustanovením opakovaně zabýval a

nikdy neshledal jeho protiústavnost (odvolací soud odkázal na odůvodnění usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 292/12 a usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 130/19). Odvolací soud uvedl, že pokud oprávněný dovozuje z ustanovení § 41 „odst. 1“ ZMČR porušení svého vlastnického práva, pak pohledávka ve vztahu k dlužníku zůstává věřiteli zachována a nic mu nebrání v tom, aby se zaplacení pohledávky, která byla zajištěna zástavním právem, domáhal postupem podle zákona, že skutečnost, že ztrácí možnost uspokojení své pohledávky realizací prodeje zastavené věci v důsledku přechodu tohoto majetku na stát podle veřejnoprávních předpisů, není důvodem, aby tento postup byl shledán protiústavním, neboť uspokojení soukromoprávní pohledávky jiným způsobem než prodejem zastavené věci zůstává věřiteli zachováno, a že skutečnost, že zástavní věřitel nemůže mít ve vztahu k státu právo na uspokojení z takto zaniklého zástavního práva, vyplývá ostatně i z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1617/2009.

5. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal oprávněný dovolání. Zdůraznil, že ke vzniku zástavního práva k předmětným nemovitostem (v té době) ve vlastnictví zástavního dlužníka R. L. došlo na základě smlouvy o zřízení zástavního práva ze dne 9. 12. 2011, a to s právními účinky k 19. 12. 2011, tedy 2 roky předtím, než se zástavní dlužník R. L. začal dopouštět trestné činnosti, za niž mu byl uložen trest propadnutí majetku, a že zástavní právo zajišťuje pohledávky oprávněného za obligačním dlužníkem, t. č. zaniklou společností TVARPROFIL s. r. o., IČO 26827913, vzniklé ze smlouvy o úvěru ze dne 9. 12. 2011, přičemž tato společnost nevykonává jakoukoli ekonomickou aktivitu nejméně od roku 2014. Smlouva o úvěru byla uzavřena v době, kdy obligační dlužník i zástavní dlužník vyvíjeli ekonomickou aktivitu a trestné činnosti se nedopouštěli, oprávněný peněžní prostředky na základě smlouvy o úvěru poskytl subjektu, jehož ekonomickou situaci pečlivě a řádně prověřil a jehož závazky byly nadto zajištěny právě nemovitostmi ve vlastnictví zástavního dlužníka; oprávněný postupoval s péčí řádného hospodáře a povinnost k vrácení úvěrovaných prostředků dostatečně zajistil zřízením zástavního práva. Aplikace ustanovení § 41 ZMČR v projednávané věci představuje „zneužití litery zákona proti jeho účelu a smyslu“; akcionáři oprávněného totiž „mají nárok na ochranu svého vlastnického práva představovanou možností uspokojení z (řádně, platně a obezřetně zřízeného) zástavního práva k majetku zástavního dlužníka“ a stát v této souvislosti nemůže být na jejich úkor nastalým způsobem privilegován. Oprávněný se na vzniku škody způsobené zástavním dlužníkem žádným způsobem nepodílel a za zcela zásadní skutečnost považuje časový odstup mezi vznikem zástavního práva a trestnou činností zástavního dlužníka. Dovolatel dále uvedl, že v posuzované situaci je aplikací ustanovení § 41 ZMČR fakticky trestán namísto zástavního dlužníka. Ke konstatování odvolacího soudu, že oprávněnému nic nebrání v tom, aby se vůči obligačnímu dlužníku domáhal zaplacení pohledávky jiným způsobem podle zákona, dovolatel uvedl, že obligační dlužník nejenže nemá jiný majetek, ale byl zrušen a bez právního nástupce zanikl. Nemožnost (byť jen teoretického) uspokojení pohledávky za obligačním dlužníkem z jiných majetkových hodnot proto pouze „umocňuje protiústavní zásah“ do základních práv a svobod oprávněného způsobený aplikací § 41 ZMČR. Oprávněný navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že návrh povinné na zastavení exekuce se zamítá.

6. Povinná navrhla, aby dovolací soud dovolání oprávněného odmítl pro nepřípustnost, případně aby dovolání zamítl, neboť právní posouzení věci odvolacím soudem je zcela v souladu se zákonem i ústavním pořádkem České republiky.

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací [§ 10a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je odvolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být odvolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. V projednávané věci závisí napadené usnesení odvolacího soudu na vyřešení dovolatelem v dovolání předešlých otázek hmotného práva, zda má aplikace ustanovení § 41 ZMČR v případě existujících zástavních práv nějaké materiálně právní limity, to vše zejména s ohledem na legitimní očekávání zástavních věřitelů, zda takové zástavní právo k hodnotnému majetku zanikne i v případě, že je zástavnímu dlužníkovi ukládán trest propadnutí majetku za trestný čin, kterého se dopustil až po vzniku zástavního práva, a zda takové zástavní právo zanikne i v případě, že je zástavnímu dlužníkovi ukládán trest propadnutí majetku za trestný čin, kterého se dopustil až po vzniku zástavního práva, pokud neexistuje ani teoretická možnost, že věřitel svoji zajištěnou pohledávku uspokojí jinak. Protože tyto právní otázky dosud nebyly v rozhodování odvolacího soudu vyřešeny, je dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

11. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání oprávněného je opodstatněné.

12. Podle § 52 odst. 1 zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

13. Podle § 268 odst. 3 o. s. ř. výkon rozhodnutí prodejem zástavy bude zastaven také tehdy, jestliže zaniklo zástavní právo.

14. Stát nabývá majetek též zákonem, na základě zákona, děděním, rozhodnutím příslušného orgánu a na základě mezinárodní smlouvy, kterou je stát vázán, popřípadě na základě jiných skutečností stanovených zákonem (§ 13 odst. 1 ZMČR).

15. Není-li den nabytí majetku státem podle § 13 odstavce 1 ZMČR přímo stanoven, je jím den, kdy o nabytí majetku státem bylo příslušným orgánem pravomocně rozhodnuto anebo kdy bylo toto nabytí příslušným orgánem pravomocně potvrzeno, popřípadě den, kdy rozhodná skutečnost platně nastala. Nelze-li rozhodný den ani takto určit, je jím den, kdy se příslušná organizační složka (§ 11) ujala výkonu povinností podle tohoto zákona (srov. § 13 odst. 3 ZMČR).

16. Podle ustanovení § 41 ZMČR pokud stát nabyl majetek způsoby uvedenými v ustanovení § 13, dluhy předchozího vlastníka na stát nepřecházejí a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyl, okamžikem jeho přechodu na stát zanikají; to neplatí v případě dědění nebo odúmrti a v případech, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, rozhodnutí příslušného orgánu nebo mezinárodní smlouva, kterou je stát vázán.

17. Podle ustanovení § 66 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2022 (dále jen „tr. zákoník“):

(1) Soud může vzhledem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele uložit trest propadnutí majetku, odsuzuje-li pachatele k výjimečnému trestu anebo odsuzuje-li jej za zvlášť závažný zločin, jímž pachatel pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.

(2) Bez podmínek odstavce 1 může soud uložit trest propadnutí majetku pouze v případě, že trestní zákon uložení tohoto trestu za spáchaný zločin dovoluje; jako samostatný trest může být trest propadnutí majetku uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a k osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Propadnutí majetku postihuje celý majetek odsouzeného nebo tu jeho část, kterou soud určí; propadnutí se však nevztahuje na prostředky nebo věci, jichž je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat.

(4) Výrokem o propadnutí majetku zaniká společné jmění manželů.

(5) Propadlý majetek připadá státu.

18. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud dospěl k závěru, že část ustanovení § 41 ZMČR, které má být při řešení projednávané věci dovolacím soudem použito, ve znění „a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyt, okamžikem jeho přechodu na stát zanikají“ je v rozporu s ústavním pořádkem, konkrétně s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Protokol“), předložil Nejvyšší soud podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky a podle § 64 odst. 3 zákona č.

[182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), věc Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení části ustanovení § 41 ZMČR znějící „a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyt, okamžikem jeho přechodu na stát zanikají“ a usnesením ze dne 8. 9. 2021, č. j. 21 Cdo 2621/2020-192, přerušil dovolací řízení do rozhodnutí Ústavního soudu o návrhu Nejvyššího soudu na zrušení části ustanovení § 41 ZMČR v řízení vedeném pod sp. zn. Pl. ÚS 31/21.

19. Ústavní soud poté nálezem pléna ze dne 28. 5. 2024, sp. zn. Pl. ÚS 31/21, vyhlášeným ve Sbírce zákonů pod č. [221/2024](#) Sb. dne 18. 7. 2024 (dále jen „Nález“), rozhodl tak, že ustanovení § 41 zákona č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, se ve slovech „a zástavní práva k majetku, který stát takto nabyt, okamžikem jeho přechodu na stát zanikají“ ruší dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv.

20. V odůvodnění Nálezu Ústavní soud poukázal na vazbu na právo Evropské unie (na čl. 4, 6 a 8 a bod 33 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. 4. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 12. 5. 2022, RR a JG, ve věci C-505/20, a na čl. 2 odst. 10 a čl. 33 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1805 ze dne 14. 11. 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci) a na skutečnost, že v průběhu řízení před Ústavním soudem (dne 1. 1. 2023) vstoupil v účinnost zákon č. [422/2022](#) Sb., kterým se mění zákon č. [104/2013](#) Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jímž byla do ustanovení § 66 odst. 5 trestního zákoníku na konci doplněna věta „Zástavní práva k propadlému majetku nezanikají.“ Obdobně byla doplněna ustanovení týkající se zániku zástavního práva k propadlé věci, náhradní hodnotě a zabrané věci, náhradní hodnotě a zabranému spisu a zařízení.

21. Ústavní soud se dále věnoval povaze zástavního práva a s odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva uvedl, že zájmy představující aktiva mohou patřit mezi majetková práva, a představovat tedy majetek ve smyslu čl. 1 Protokolu, a že pod takovou definici lze podřadit i pohledávku, a uzavřel, že: „Má-li v důsledku rozhodnutí příslušného orgánu dojít k zániku zajištění pohledávky zástavním právem, je v souladu s výše shrnutými ústavněprávními požadavky pro přípustnost omezení práva na ochranu majetku třeba, aby byl zánik zástavního práva v konkrétním

případě v souladu se zákonem, aby jeho zánik odůvodňovala kolize s jiným základním právem či svobodou, ochrana některého veřejného statku nebo závažný veřejný zájem na určité zákonné úpravě. Pokud zánik zástavního práva znamená nikoliv nepodstatné omezení majetku tvořeného zajištěnou pohledávkou, jinak řečeno, je-li zástavní právo pro bonitu pohledávky zanedbatelné, vyžadovala by se náhrada.“

22. Ústavní soud poté vyjmenoval 3 cíle právní úpravy zániku zástavního práva při přechodu zástavy do vlastnictví státu, o kterých lze uvažovat. Prvním z nich je naplnění účelu sankce propadnutí majetku nebo propadnutí věci, druhým je usnadnění majetkové pozice státu (v případě zachování zástavního práva při přechodu zástavy do vlastnictví státu by se stát jako každý jiný zástavní dlužník musel domáhat po zpeněžení zástavy regresu vůči dlužníkovi v souladu s § 1368 odst. 2 a § 1937 odst. 2 občanského zákoníku; při zániku zástavního práva nedochází ke zpeněžení zástavy a stát je tak zbaven rizika neúspěšnosti vymáhání regresu) a třetím může být získání prostředků určených pro poškozené trestným činem (podle zákona č. [59/2017](#) Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů), jak uvedla vláda ve svém vyjádření.

23. Ústavní soud „předem“ konstatoval, že napadená část ustanovení § 41 ZMČR nesplňuje požadavek uvedený v nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 27/16 (bod 93), v němž byl uveden (mimo jiné) závěr, že „předmětná právní úprava musí být přesná a zřetelná ve svých formulacích a dostatečně předvídatelná, aby potenciálně dotčeným jednotlivcům poskytovala dostatečnou informaci o okolnostech a podmínkách, za kterých je veřejná moc oprávněna k zásahu do jejich soukromí, a ti případně mohli upravit své chování, aby se nedostali do konfliktu s omezující normou“, a dodal, že zástavní věřitel jako osoba dotčená zásahem do svých práv by mohl upravit své chování jen tak, že by neposkytoval hypoteční úvěry osobám, kterým může být v budoucnu uložen trest propadnutí majetku, a že vyhovění takovému požadavku by od zástavního věřitele, jednajícího bona fide, vyžadovalo jasnovidné schopnosti. Navzdory tomuto zjištění, které „samo o sobě zpochybňuje soulad napadeného ustanovení s ústavním pořádkem“, Ústavní soud přistoupil k testu proporcionality, který byl – vzhledem tomu, že „nelze definovat žádné základní právo, které by bylo chráněno napadenou právní normou“ – zaměřen na vztah mezi veřejným zájmem a majetkovým právem zástavního věřitele, a poukázal též na to, že v případě vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva je také třeba mít na paměti, že je podle čl. 11 odst. 4 Listiny přípustné jen ve veřejném zájmu a za náhradu.

24. Ústavní soud dovodil, že pokud se týká vhodnosti, je první možný cíl napadené úpravy (naplnění účelu sankce propadnutí majetku nebo propadnutí věci) naplňován legitimně tam, kde „nabývacím titulem je trest uložený v trestním řízení, správním řízení nebo rozhodnutí o propadnutí věci podle § 84 odst. 1 daňového řádu“, ale jen v případech, kdy zástavní právo k majetku, u kterého připadá v úvahu přechod do majetku státu jako součást sankce, bylo zřízeno in fraudem legis nebo contra legem.

25. Při posouzení, zda byl při výběru prostředků použit ten, který je k základnímu právu nejšetrnější, pak Ústavní soud dospěl k záporné odpovědi, neboť stát zde může využít možnosti podat žalobu podle § 80 o. s. ř. na určení, že věc přešla do vlastnictví státu není zatížena zástavním právem. Důvody případné neplatnosti právního jednání, kterým bylo zřízeno zástavní právo, jsou dány § 580 odst. 1 občanského zákoníku (neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakožto i jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje). Takové právní jednání za podmínek věty první § 588 občanského zákoníku (zjevnost rozporu s dobrými mravy, zjevné narušení veřejného pořádku) bude neplatné absolutně. Právní úprava tedy neobstojí v druhém kroku testu proporcionality. Ústavní soud též souhlasil s Nejvyšším soudem, že zánik zástavního práva k majetku, který stát nabyl v důsledku uložení trestu propadnutí majetku zástavnímu dlužníkovi, nemá ani preventivní účinek (pozitivní působení na pachatele trestného činu i na ostatní občany), ani

represivní účinek uloženého trestu propadnutí majetku (tj. sankcionovat odsouzeného skrze intenzivní zásah do jeho majetkové sféry), neboť zásah do majetkové sféry nedopadá na zástavního dlužníka, ale na zástavního věřitele.

26. Druhý cíl (usnadnění majetkové pozice státu) pak podle Ústavního soudu ob stojí sice v prvním a druhém kroku testu proporcionality, ale cena za jeho dosažení (zbavení zástavního věřitele jeho práva bez náhrady) je mu zjevně nepřiměřená. Vlastnickému právu státu je v rozporu s čl. 11 odst. 1 věta druhá Listiny poskytována větší ochrana než právu zástavního věřitele.

27. Třetí cíl (získání dostatečných finančních prostředků pro osoby poškozené trestnými činy) pak sice ob stojí v prvním kroku testu, ale již nikoliv v druhém. Prostředky pro poškozené trestným činem lze získat ukládáním peněžitých trestů, které míří na pachatele. Zde jsou tyto prostředky získávány na úkor zástavního věřitele.

28. Ústavní soud tak neshledal dostatečnou legitimitu k zásahu do majetkového práva zástavního věřitele, zaručeného čl. 11 odst. 1 Listiny a čl. 1 Protokolu. Uzavřel, že napadený právní institut více než ochranu veřejného zájmu sleduje praktické ohledy k potřebám státu při nakládání s jeho majetkem a fiskální účel. Nelze přehlédnout, že z práv třetích osob zanikají toliko zástavní práva, nikoliv jiná práva omezující nakládání s tímto státním majetkem (kupř. věcná břemena nebo dlouhodobé nájemní vztahy), tedy ohledy k praktickým potřebám státu jsou respektovány jen neúplně.

29. Ústavní soud proto dospěl k závěru, že „napadené ustanovení zakotvující zánik zástavních práv k majetku v okamžiku přechodu zastaveného majetku na stát je rozporné s ústavně zakotveným právem na ochranu majetku a právem na soudní ochranu, tedy neústavní, jelikož k zániku zástavního práva dochází automaticky, ve všech případech, bez náhrady a bez možnosti vlastníka zajištěné pohledávky (zajištěného věřitele) bránit své právo a domáhat se ho tak, jak je zajištěno článkem 36 odst. 1 Listiny. Možnosti poskytnuté nálezem Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 84/20 jsou jen omezené; podmínky a podrobnosti domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu je třeba upravit v souladu s čl. 36 odst. 4 Listiny zákonem“. Zánikem zástavního práva při nabytí věci tvořící předmět zástavy státem je dotčeno základní právo zástavního věřitele vlastnit majetek a jeho právo na náhradu za omezení vlastnického práva, jak je zaručeno čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny, čl. 36 odst. 1 Listiny a v rozporu s čl. 1 Protokolu.

30. Ústavní soud se v odůvodnění Nálezu vyjádřil též k jeho intertemporálním účinkům. Odkázal na § 71 odst. 2 zákona o Ústavním soudu a uvedl, že tak, jako nelze vykonávat práva a povinnosti přiznané na základě zrušeného právního předpisu, nelze v tomto případě odeprít subjektům jejich práva, zaniklá jen v důsledku právního předpisu zrušeného pro rozpor s ústavním pořádkem. Nebylo by totiž v souladu s ústavním pořádkem, aby stát požíval výhod získaných v důsledku zákona, který s ním byl v rozporu. Pokud nadále budou uplatňovat zástavní věřitelé svá zástavní práva k věcem, které na stát přešly podle § 41 ZMČR, a jsou dosud v jeho vlastnictví, nebude se k tvrzenému zániku zástavního práva podle tohoto zrušeného ustanovení přihlížet.

31. Z uvedeného (vztaženo na projednávanou věc) vyplývá, že v posuzované věci nejsou splněny podmínky pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu, neboť k povinnou tvrzenému zániku zástavního práva oprávněného k předmětným nemovitostem, které povinná nabyla způsobem uvedeným v § 13 odst. 1 a 3 ZMČR (na základě rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 3. 2018, č. j. 33 T 6/2017-1882, jímž byl zástavnímu dlužníkovi R. L. uložen trest propadnutí majetku v rozsahu zahrnujícím předmětné nemovitosti), podle § 41 ZMČR (podle té části tohoto ustanovení, kterou Ústavní soud zrušil pro rozpor s ústavním pořádkem) se nepřihlíží.

32. Závěr soudu prvního stupně, s jehož argumentací obsaženou v odůvodnění usnesení soudu

prvního stupně odvolací soud „zcela souhlasí“, že návrh povinné na zastavení exekuce podle § 268 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu je důvodný, neboť v důsledku uložení trestu propadnutí majetku R. L., zástavnímu dlužníkovi oprávněného, rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 3. 2018, č. j. 33 T 6/2017-1882, došlo dne 19. 6. 2018 k nabytí vlastnického práva k předmětným nemovitým věcem povinnou podle § 13 odst. 1 a 3 ZMČR a podle § 41 ZMČR zástavní právo oprávněného k takovému majetku zaniklo okamžikem přechodu, proto nemůže obstát.

33. Protože odvolací soud rozhodl o návrhu povinné na zastavení exekuce nesprávně a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud – poté, co rozhodl o tom, že v přerušném dovolacím řízení se pokračuje – usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil tak, že usnesení soudu prvního stupně se mění tak, že návrh povinné na zastavení exekuce se zamítá. Nejvyšší soud současně zrušil i usnesení soudu prvního stupně, jímž byla určena výše nákladů exekuce a výše nákladů povinné, které je na změněném rozhodnutí odvolacího soudu závislé (§ 243d odst. 2 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)